

A. Yağmur
Tunalı

“Monşer”lere şiddetle ihtiyacımız var

A. Yağmur Tunalı

Türk diplomatları için *Monşer* tabiri zaman zaman kullanılırdı. İlk kullanılışı Tanzimat değişimleriyle gelen yenileşmeye karşı çıkanların toplu hücumlarının parçasıdır.

İmparatorluğumuz çatırdarken dünyanın gidişine ayak uydurabilmek için giriştiğimiz reformların temelinde ona göre insan yetiştirme vardır. Hâriciyemiz baştan ayağa yenilenmiştir. Büyük insanlar yetişmiştir. Yüksek başarılar elde edilmiştir. Osmanlı Türkiyesi, Alman birliğini sağlayan **Bismarck**'ın zirveleştirdiği diplomasi çağında diplomasisiyle öne çıkan bir ülkedir. Osmanlı Türkiyesinin son büyük adamları, sadrazamları (başbakanları) batı başkentlerinde büyükelçilik eden **Büyük Reşid Paşa**, **Keçecizade Fuad Paşa** ve **Mehmed Emin Âli Paşa**'lardır. Onlar da monşerlerimizdi.

YENİLEŞME, DEVLET PROJESİDİR

Tanzimat'ın mimarı **Büyük Reşid Paşa**'dır. **2. Mahmud**'un onayıyla hazırlamıştır. Onun vefatı üzerine **Abdülmeçid** imzalamıştır. Sonra gelen bütün padişahlarımız, **Abdülaziz** de, **2. Abdülhamid** de, **4. Mehmed Reşad** da, **5. Mehmed Vahideddin** de aynı programı devam ettirmişlerdir. Merkezde eğitim öğretim (maârif) hayatını düzenleme vardır. Eğitim öğretimde mollalar egemendir. Direnmişlerdir. Devlet projesine karşı yoğun propaganda sırasında *Monşer* tabiri de zamanla kolay yayılmıştır. Cumhuriyet'in tamamladığı reformları hazırlayan Tanzimat ve devamı Meşrutiyet bu şartlar altında gelmiştir.

Bu vesileyle hatırlatalım: Padişahlar içinde batıcılık bakımından en çok hücumu uğrayanın **2. Abdülhamid** olduğunu bugünün *monşer* dalgacıları bilmezler. Despotluğunu konuşuyoruz. Bu tarafı daha önemlidir. En fazla batılı manada okul açan odur. Teknik elemanları, sosyal alanın uzmanlarını, öğretmenleri yetiştiren mektepleri açan, *monşer*leri yetiştiren *Hariciye*'yi, dünyanın en iyi kurmaylarını yetiştiren askerî mektepleri güçlendirmeye devam eden odur. **Mustafa Kemal** ve diğer büyük paşalar o mekteplerden yetişti.

Monşer, Fransızca'nın diplomasi ve dünya dili olduğu zamanlarda bizde de yerleşen bir kavram. “Azizim, dostum” demektir. *Monşer*, hali-tavri ve yaşayışıyla batılı gibidir. Onun için yadırganır.

Ömer Seyfeddin'in *Efruz Bey*'i gibi edebiyatta da alaycı bir dille anlatılanlar onlardır. Hariciyecilerimize has bir sıfat haline gelmesi sonraki zamanlardadır. Düpedüz yaftalamadır. *Monşerler* diyenler, Türk toplumuna yabancı, üstten bakan, biraz snopça bir tipi anlar ve anlatırlar.

YAZ BOZ DÖNEMİNDE MONŞERLER

Son iktidarımız, yakın geçmişin hemen her şeyini değersizleştirme döneminde *Monşer* tabirine çok sıkı sarıldı. Bilinen mana yanında daha kuvvetle hakaret gibi kullanılır oldu. **Halil Akıncı** gibi hariciyeciler kendilerine *Monşer* diyerek bir tür ters algı yarattılar. Yergi dozunun onların kullanışıyla biraz düştüğü söylenebilir. İktidarın karalamaları sonunda da ters bir sonuç doğdu. Monşerliği olumlu manada anlayan ve kullananlar çoğaldı.

Bu tabire takılarak esastan uzaklaşmak olmaz. Bakılacak devletin işleyişi ve hayatımızdır. Devlet algısı ve kurumlar sık değişti. Tanzimat'tan beri geleneği devam eden üç kurumumuz vardı. *Ordu*,

Maliye ve Dışışleri. Son dönemde üçünün de yeri sarsıldı. Özellikle Dışışleri artık fikir üreten, siyasete yol gösteren, devletin önünü açan bir kurum değildir. Bu acı gerçeği acı acı her gün söylesek yeridir. Başka türlü bu yanlış yoldan dönemeyiz

Değişenler sadece kurumlar olmaz. Bıçaklar hemen insana döner. Öyle oldu. Kurumlarla beraber yetişmiş insanları dışarı atmaya başladık. Tanıdığım eski büyükelçileri düşünüyorum. İçlerinde dünya çapında isimler var. Büyük diplomatlar, yani birilerinin şom ağızlarında "*Monşerler*". Hepsi de emekli.

Devlet, yetiştirdiği değerlerle yürür. O değerlerin emekliliği yoktur. Her zaman hizmetlerine, fikirlerine ihtiyaç vardır. Türk devlet geleneği de bu akılla işler. Yaşı gelen ayrılır. Tamam da dünyanın bu krizli çağında tecrübeye her zamandan daha çok ihtiyaç duyulur. ABD'ye, Rusya'ya, İngiltere'ye, Fransa'ya, Almanya'ya bakın böyledir. İran, diplomasisiyle ayakta. Mesela, **Kisinger** yaşasa **Trump** gibi bir kaçığa rağmen Amerika'nın diğer Ortadoğu büyükelçileriyle beraber mutlaka devrede olurdu.

MONŞERLERİ KINAYAN ASIL KINANACAKLAR

Hiçbir ülkenin yetişmiş insanlarını kenarda tutma lüksü yoktur! Bizim bu stratejik coğrafyada hiç yok. Ortadoğu kaynıyor. Ateşin kenarında görünsek de tam ortasındayız. Kritik durumlarda ülkeyi bâdireden çıkaracak fikirleri bütün cepheleriyle *monşer*lerden duyarsınız. Dosyaları bilirler. Tecrübeleri vardır. Sizi kurtarırlar.

Monşer düşmanlığı, yetişmiş insan düşmanlığına dönüşmemeliydi. Sonucu gördük: Katar'da üç şehit verdik. Yere bırakılarak kılınan şehit cenazeleri görüntüsü yürekleri dağladı. Orada doğru dürüst bir büyükelçimiz olsa bunu yaşamazdık. Orada cenaze kılınacaksa bizim usullerimize göre kılınırdı. Çünkü şehitler bizim. İlgili ülke buna saygı gösterir. Diyelim ki bizim gibi kılınması isteğiniz kabul edilmedi, o zaman orada cenaze namazı kılınmazdı: "*Müsaade buyurun, burada kılınmasın! Memleketimize götürülecek ve nasıl olsa ayrıca namazları kılınacak..*" der ve suhuletle meseleyi hallederdiniz.

Monşerler iyi yetişmiş insanlarımızdır. Değerlerimizdir. Onlara, bilenlere ihtiyacımız var. Yaşananlar, bize bu gerçeği bütün gücümüzle haykırmak gerektiğini söylüyor.